

A. Κείμενο: Κ. Π. Καβάφη, Ο Δαρείος

Ὁ Δαρείος

Ὁ ποιητής Φερνάζης¹ τό σπουδαῖον μέρος
τοῦ ἐπικοῦ ποιήματός του κάμνει.
Τό πῶς τήν βασιλεία τῶν Περσῶν
παρέλαβε ὁ Δαρείος Ὑστάσπου. (Ἀπό αὐτόν
κατάγεται ὁ ἔνδοξός μας βασιλεύς, 5
ὁ Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Εὐπάτωρ). Ἀλλ' ἐδῶ
χρειάζεται φιλοσοφία· πρέπει ν' ἀναλύσει
τά αἰσθήματα πού θά εἶχεν ὁ Δαρείος:
ἴσως ὑπεροψίαν καί μέθην· ὄχι ὅμως - μᾶλλον
σάν κατανόησι τῆς ματαιότητος τῶν μεγαλείων. 10
Βαθέως σκέπτεται τό πρᾶγμα ὁ ποιητής.

Ἀλλά τόν διακόπτει ὁ ὑπηρέτης του πού μπαίνει
τρέχοντας, καί τήν βαρυσήμαντην εἶδησι ἀγγέλλει.
Ἄρχισε ὁ πόλεμος μέ τούς Ρωμαίους.
Τό πλεῖστον τοῦ στρατοῦ μας πέρασε τά σύνορα. 15
Ὁ ποιητής μένει ἐνεός.² Τί συμφορά!
Ποῦ τώρα ὁ ἔνδοξός μας βασιλεύς,
ὁ Μιθριδάτης, Διόνυσος κ' Εὐπάτωρ,
μ' ἑλληνικά ποιήματα ν' ἀσχοληθεῖ.
Μέσα σέ πόλεμο - φαντάσου, ἑλληνικά ποιήματα. 20

Ἀδημονεῖ ὁ Φερνάζης. Ἀτυχία!
Ἐκεῖ πού τό εἶχε θετικό μέ τόν «Δαρεῖο»
ν' ἀναδειχθεῖ, καί τούς ἐπικριτάς του,

τούς φθονερούς, τελειωτικά ν' αποστομώσει.

Τί αναβολή, τί αναβολή στά σχέδιά του. 25

Καί νά 'ταν μόνο αναβολή, πάλι καλά.

Άλλά νά δοῦμε ἂν ἔχουμε κι ἀσφάλεια
στήν Ἀμισό.³ Δέν εἶναι πολιτεία ἐκτάκτως ὀχυρή.

Εἶναι φρικτότατοι ἐχθροί οἱ Ρωμαῖοι.

Μποροῦμε νά τά βγάλουμε μ' αὐτούς, 30

οἱ Καππαδόκες; Γένεται ποτέ;

Εἶναι νά μετρηθοῦμε τώρα μέ τέσ λεγεῶνες;

Θεοί μεγάλοι, τῆς Ἀσίας προστάται, βοηθήστε μας. -

Ὅμως μέσ σ' ὅλη του τήν ταραχή καί τό κακό,

ἐπίμονα κ' ἡ ποιητική ἰδέα πάει κ' ἔρχεται- 35

τό πιθανότερο εἶναι, βέβαια, ὑπεροψίαν καί μέθην·

ὑπεροψίαν καί μέθην θά εἶχεν ὁ Δαρεῖος.

(1920)

1.«Ο ποιητής Φερνάζης είναι φανταστικό πρόσωπο, αλλά το ιστορικό-πολιτικό πλαίσιο είναι αυθεντικό. Κλειδί του ποιήματος είναι το γεγονός ότι ο Δαρεῖος είχε σφετεριστεί τον θρόνο ὕστερα ἀπὸ αἰματηρές δολοπλοκίες, καὶ ὅτι ὁ Μιθριδάτης ἐγίνε ἀπόλυτος μονάρχης, ἀφοῦ σκότωσε τὸν συμβασιλέα ἀδελφὸ του. Τόσο ὁ ἕνας ὅσο καὶ ὁ ἄλλος ἐπέσαν θύματα τῆς υβριστικῆς τῶν φιλοδοξίας» (Βλ. Γ.Π. Σαββίδης, Μικρά καβαφικά, Α', Ἑρμῆς 1996 σ. 293).

2. ἐνεός: ἐμβρόντητος, κατάπληκτος.

3. Ἀμισός: ἐλληνικὴ πόλη-κλειδί τοῦ Πόντου. Ἐπέσε στα χέρια τῶν Ρωμαίων τὸ 71 π.Χ.

B. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Με ποιους τρόπους ανταποκρίνονται οἱ ποιητές στο χρέος τους νὰ συνομιλοῦν με τὴν τέχνη τῆς ποίησης;

Μονάδες 15

2. Να εντοπίσετε τα στοιχεία της ειρωνείας και να δείξετε τα διαφορετικά επίπεδα στα οποία λειτουργεί.

Μονάδες 20

3. Το ποίημα διακρίνεται από μια πολυσημία μηνυμάτων. Εντοπίστε τρία μηνύματα, που κατά γενική ομολογία υπάρχουν σ' αυτό.

Μονάδες 20

4. Να σχολιάσετε την προσωπικότητα του Φερνάζη.

Μονάδες 25

5. Ποια είναι η ομοιότητα και ποια η διαφορά με την οποία αντιμετωπίζει ο Λουκάς Κούσουλας τον Φερνάζη στο παρακάτω ποίημα;

Καβάφης «Δαρείος»

Καημένος Φερνάζης...

Του 'πεσε κόν ελαφριά

η πολιορκία πρώτα, η κατοχή μετά;

Είχε μεγάλα μπλεξίματα;

Εδέησε άραγε να ξεγλιστρήσει,

Πέρασε βουνά, επέζησε;

Πέτυχε τέλος την ευκαιρία;

τελείωσε καμιά φορά τον «Δαρείο»του;

(Σχηματο- ποίηση, 1967)

Μονάδες 20

Κούζας Ιωάννης